

vijns leven en denkbeelden flink op gang is gekomen. Van de bekende monumentale biografie van Doumergue's hand verscheen het eerste deel in 1899.

Gedurende de ruim een halve eeuw, die sedert dat jaar is verstreken, en binnen welke periode het herdenkingsjaar van Calvijns geboorte, het jaar 1909, een sterken stimulans in die richting oefende, heeft een lange reeks geschriften, op den reformator betrekking hebbende, het licht gezien. Een opsomming, laat staan een critische bespreking, er van aan te bieden, ligt in mijn bestek buiten de grenzen van het bereikbare.⁷⁾ Met enkele algemene aanwijzingen moet ik volstaan. Aanvankelijk hield men zich bij voorkeur bezig met het leven van Calvijn of met bepaalde tijdperken uit zijn leven. In dat opzicht hebben, naast Doumergue, geleerden als A. Lang, K. Müller, W. Walker, J. Pannier zich verdienstelijk gemaakt. In de latere jaren is men zich in sterke mate gaan concentreren op de behandeling van Calvijns denkbeelden, zowel van die op het gebied van theologie en kerk als van die ten opzichte van staat en cultuur. Behalve alweer Doumergue hebben zich in die richting bewogen geleerden als Wernle, Bohatec, Goumaz, Imbart de la Tour, Chenevière, Mülhaupt, J. D. Benoit, Kolfhaus. Verscheidene belangrijke monografieën van deze en andere auteurs hebben bijgedragen tot verrijking en verdieping van het inzicht in Calvijns ideeën. Sommigen, met name Niesel en Wendel, hebben de hoofdzaken er uit in een synthese trachten vast te leggen.

De interesse voor Calvijn is niet eenzijdig uit een bepaald land gekomen. Bij de onderzoekers laat zich een grote verscheidenheid in nationaliteit constateren. Vooraangestaan hebben daarbij geruimen tijd Duitse, Franse en Zwitserse geleerden. Niettemin heeft men zich ook in andere landen niet onbetuigd gelaten. Onvermeld mag ik daarbij niet laten het aandeel van Nederlandse zijde. F. L. Rutgers en H. H. Kuyper waren aan onze Universiteit bekwame Calvijn-kenners, al hebben ongunstige omstandigheden hen verhinderd veel te publiceren. Niet alleen aan haar, maar ook aan andere Nederlandse universiteiten, met name te Utrecht, werden aan onderwerpen uit het bedoelde gebied interessante dissertaties gewijd.⁸⁾ Tenslotte vestig ik nog de bijzondere aandacht op wat in de laatste jaren door auteurs van het Engels taalterrein werd gepresteerd. Ik denk aan de voortreffelijke bijdragen, welke ons geschonken werden door mannen als Torrance, Parker en Dowey.⁹⁾

Dank zij nu de inspanning aan al deze studie besteed, is het aanzien van Calvijn aanmerkelijk gestegen. Niet zoals het was in de dagen